

## Teritoriālās pārmaiņas Livonijā no 1551. līdz 1795. gadam

### Sasniedzamais rezultāts

Es nosaku un skaidroju teritoriālās pārmaiņas Livonijā no 1551. līdz 1795. gadam. Teritoriālās pārmaiņas ir izmaiņas kādā zemes daļā, teritorijā.

### 1. uzdevums

#### Izpēti kartes un apkopo informāciju!

##### 1.1. Izpēti šīs kartes:

- Livonijas mantojums: [https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture\\_6\\_9/kartes2.shtml](https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture_6_9/kartes2.shtml)
- Livonijas karš (1558–1583) un “poļu laiki” Baltijā: <http://okupacijasmuzejs.lv/lv/skolam/macibu-materiali/latvijas-okupācijas-muzeja-vestures-atlants-latvija-eiropa-20#lg=1&slide=8>

Ieraksti tabulas 1. rindā valstis, kuras cīnījās par ietekmi Baltijas jūras reģionā!

Kādi bija valstu mērķi un ieguvumi Livonijā?

|                                           |  |  |  |  |  |
|-------------------------------------------|--|--|--|--|--|
| Valsts, kura cīnījās par ietekmi Livonijā |  |  |  |  |  |
| Cīņas mērķis                              |  |  |  |  |  |
| Rezultāts                                 |  |  |  |  |  |
| Iegūtās teritorijas                       |  |  |  |  |  |

**1.2. Izpēti šīs kartes:**

- Politiskās norises pēc poļu–zviedru kara  
[https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture\\_6\\_9/kartes3.shtml](https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture_6_9/kartes3.shtml)
- Baltijas jūras reģions 17. gs. vidū  
[https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture\\_6\\_9/kartes3.shtml](https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture_6_9/kartes3.shtml)
- Zviedrijas iekarojumi Austrumeiropā (16.–17. gs.)  
<http://okupacijasmuzejs.lv/lv/skolam/macibu-materiali/latvijas-okupācijas-muzeja-vestures-atlants-latvija-eiropa-20#lg=1&slide=9>

Ieraksti tabulas 1. rindā valstis, kuras cīnījās par ietekmi Baltijas jūras reģionā!  
Kādi bija valstu mērķi un ieguvumi pēc Polijas–Lietuvas un Zviedrijas kara?

|                                           |  |  |  |  |
|-------------------------------------------|--|--|--|--|
| Valsts, kura cīnījās par ietekmi Livonijā |  |  |  |  |
| Cīņas mērķis                              |  |  |  |  |
| Rezultāts                                 |  |  |  |  |
| Iegūtās teritorijas                       |  |  |  |  |

**1.3. Izpēti šīs kartes:**

- Ziemeļu karš (1700–1721)  
[https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture\\_6\\_9/kartes3.shtml](https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture_6_9/kartes3.shtml)
- Latvijas teritorijas iekļaušana Krievijas Impērijā  
[https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture\\_6\\_9/kartes3.shtml](https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture_6_9/kartes3.shtml)
- Ziemeļu karš (1700–1721) un Latvijas teritorijas pievienošana Krievijai 18. gs.  
<http://okupacijasmuzejs.lv/lv/skolam/macibu-materiali/latvijas-okupācijas-muzeja-vestures-atlants-latvija-eiropa-20#lg=1&slide=10>
- Baltija cara impērijā (1721–1917)  
<http://okupacijasmuzejs.lv/lv/skolam/macibu-materiali/latvijas-okupācijas-muzeja-vestures-atlants-latvija-eiropa-20#lg=1&slide=11>

Ieraksti tabulas 1. rindā valstis, kuras cīnījās par ietekmi Baltijas jūras reģionā!  
Kādi bija šo valstu mērķi un ieguvumi pēc Lielā Ziemeļu kara?

|                                           |  |  |  |
|-------------------------------------------|--|--|--|
| Valsts, kura cīnījās par ietekmi Livonijā |  |  |  |
| Cīņas mērķis                              |  |  |  |
| Rezultāts                                 |  |  |  |

**1.4. Apkopo informāciju par teritoriālajām izmaiņām Livonijā 16.–18. gs.!**

Ko tu vari secināt?

**1.5. Iedomājies, ka tava ģimene vairākās paaudzēs dzīvoja Marienburgā!**

Tagad Marienburgu sauc par Alūksni. Tu dzīvoji Marienburgā 18. gadsimta 30. gados. Tu biji amatnieks.

Uzraksti, kuru valstu pavalstnieki bija tavas ģimenes dažādu paaudžu cilvēki!

Uzraksti vismaz par 5 paaudzēm! Katras paaudzes vidējais dzīves ilgums bija 40 gadi.

Kāpēc tavas ģimenes vairākas paaudzes bija dažādu valstu pavalstnieki?

**Ko tu iemācījies, strādājot ar kartēm?**

**Atzīmē tabulā!**

|                                                                     | Es varu<br>pats | Es jautāju<br>klasesbiedram | Es prasīju<br>palīdzību<br>skolotājam |
|---------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------------------|---------------------------------------|
| Saprast apzīmējumus kartes<br>lēgendā.                              |                 |                             |                                       |
| Skaidrot apzīmējumus kartē.                                         |                 |                             |                                       |
| Noteikt Baltijas jūras reģionā<br>notikušās teritoriālās pārmaiņas. |                 |                             |                                       |
| Secināt, kādi bija šo:<br>• pārmaiņu iemesli;<br>• pārmaiņu sekas.  |                 |                             |                                       |
| Salīdzinot vairākas kartes, izdomāt<br>jautājumus savam pētījumam.  |                 |                             |                                       |

## 2. uzdevums

### Ceļošana Eiropā

Uzmanīgi izlasi avotus A un B!

Veic uzdevumus!

#### Avots A

#### Franču vēsturnieks Fernans Brodēls par transportu Eiropā 18. gadsimtā

Dažādi ikdienas notikumi stāsta par pagājušo gadsimtu dzīvi. Piemēram, par ko bija uztraucies Francijas karaļa Luija XIV sūtnis? Viņam 1708. gadā bija steidzīgi jānokļūst Madridē. Sūtnis rakstīja, ka viņš ieradies Bajonā (*Bayonne*) [...] pēc 9 dienu ceļojuma no Versaļas. Viņu aizkavējuši sliktie ceļi un nekārtības pasta stacijās. Pasta stacijas bija nakšņošanas vietas.

Sūtnis tūlīt devies uz Madridi. Sūtnis gribēja Madridē ierasties ne vēlāk kā pēc 12 dienām, tomēr viņš nevarēja pietiekami bieži mainīt mūļus. Mūlis ir ēzeļa un ķēves krustojums. Sūtnis varēja mainīt mūļus tikai vienu vai divas reizes dienā.

Bet kāds Francijas ceļu inspektors 1800. gadā ar karieti apbraukāja savu teritoriju 500 kilometru garumā. Inspektors 6 reizes apgāzās. Katrā reizē bija nepieciešams ilgstošs karietes remonts. 11 reizes viņš iegrīma dubļos. Karietes izvilkšanai bija nepieciešami vērši.

**Avots B****Austriešu zinātnieks Deniss Havliks par zirgu transportu**

Es dzīvoju Austrijā netālu no Vīnes zirgu staļļiem. Katru dienu es redzu zirgu un ratu kustību. Pārvietošanās vidējais ātrums ir nedaudz lielāks, nekā ejot ar kājām. Pēc maniem aprēķiniem, zirgu transporta vidējais ātrums ir ap 5 km/h (kilometriem stundā). Pats ātrākais zirgu transporta ātrums ir ap 10 km/h. Zirgs var ilgi iet lēnām. Zirgs var īslaicīgi skriet. Taču zirgs nevar darīt abas lietas kopā. Tas nozīmē, ka zirgs nevar skriet ilgstoši. (..)

Senatnē pārvietošanās ātrumu ietekmēja arī citi faktori: ceļu kvalitāte, laika apstākļi, ceļabiedri. (..) Ja tas bija vienas dienas ceļojums, tad parasti ceļojums sākās saullēktā jeb agri no rīta – brīdī, kad parādījās Saule. Ceļojums ilga, kamēr ceļotāji sasniedza mērķi. Ceļotāji dienā varēja noiet aptuveni 25 km. Trenēti kurjeri dienā varēja noiet 50–60 km. Ar zirgu 10 stundu laikā labos laika apstākļos varēja pārvietoties apmēram 60 km.

Viduslaikos klosteru pienākums bija dot naktsmājas ceļiniekiem. Tāpēc klosteri viens no otra atradās 1 dienas ceļojuma attālumā.

**2.1. Izrēķini zirgu transporta pārvietošanās vidējo ātrumu!**

Izmanto avotā A minētā sūtņa vidējo pārvietošanās ātrumu Spānijā un datus avotā B!

**2.2.** Internetā sameklē divas vai trīs 16.–18. gadsimtā tapušas gleznas! Šajās gleznās ir jābūt redzamam ceļam, zirgu transportam, pasta stacijām un citam, kas raksturo ceļošanu.

**2.3. Strādā grupā!**

Apskatieties atrastās gleznas!

Izveidojiet grafisku pārskatu par grūtībām, kas sagaidīja ceļotājus!

### 3. uzdevums

Trīs studiju laika draugi nolēma **1800.** gadu sagaidīt lielākajā pilsētā pie Baltijas jūras. Viņi bija studējuši **Kēnigsbergas Universitātē**. Pēc Kēnigsbergas Universitātes beigšanas **Hanss** bija kļuvis par mājskolotāju **Krievijas galmā Sanktpēterburgā**. **Heinrihs** strādāja **Rostokas Universitātē**. **Jans** bija **Viļņas Universitātes** pasniedzējs. Draugi rakstīja cits citam vēstules. Vēstulēs draugi nolēma, ka ceļojuma laikā pētīs pārmaiņas **Livonijā no 16. līdz 18. gadsimtam**. Ceļojumā pieredzēto draugi nolēma apkopot un publicēt savas pilsētas laikrakstā.

Izveidojiet avīzi! Tajā jūs parādīsiet raksturīgākās pārmaiņas no 16. līdz 18. gadsimtam vienā no mūsdienu kultūrvēsturiskajiem novadiem.

#### 3.1. Izpēti, kurā pilsētā draugi izdomāja tikties!

- Uzraksti kritērijus, kā noteikt šo pilsētu!
- Sameklē kritērijiem atbilstošus pierādījumus!
- Salīdzini savus kritērijus un pierādījumus ar klasesbiedru kritērijiem un pierādījumiem!
- Vienojieties par kopīgiem kritērijiem un pierādījumiem!  
Pamatojiet savu izvēli!

#### 3.2. Izmantojiet aplikāciju *Google Maps* vai *Google Earth*!

Noskaidrojiet attālumu līdz tikšanās vietai no:

- Viļņas;
- Sanktpēterburgas;
- Rostokas!

Cilvēki pārvietojās ar kājām. Aprēķini, ar kādu vidējo ātrumu cilvēki pārvietojās!

**3.3. Izvēlies Hansa, Heinriha vai Jana ceļojuma maršrutu!**

Ar karšu aplikāciju noskaidro attālumus!

Aizpildi tabulu!

Izmanto iepriekš iegūtos datus un savas zināšanas!

| Transporta līdzeklis un tam nepieciešamais | Nakšņošana un tai nepieciešamais | Iespējamās grūtības ceļā | Visā ceļojumā pavadītais laiks (minimālais – maksimālais) |
|--------------------------------------------|----------------------------------|--------------------------|-----------------------------------------------------------|
|                                            |                                  |                          |                                                           |

**3.4. Kuras valodas būtu jāzina, lai ceļojumā nerastos problēmas?**

**3.5.** Tu ceļojumā šķērsosi bijušās Livonijas teritorijas 16.–18. gadsimtā. Tev jāraksturo un jāanalizē šajās teritorijās notikušās pārmaiņas! Izdomā 5 jautājumus vai tematus, kuros tu iedziļināsies!

**3.6. Iezīmē kartē ceļojuma maršrutu!**

Grupā pārliecinieties, ka maršruts atbilst ceļotāja iespējām 18. gadsimta beigās!

**3.7. Iepazīsti, salīdzini un analizē notikumus un procesus no 16. līdz 18. gadsimtam!**

Tiecies ar interesantām personībām!

Pieraksti vai zīmē vērojumus ceļojuma dienasgrāmatā!

**3.8. Izveido pārskatu!**

Tajā tu iepazīstināsi ar īpašo un atšķirīgo teritorijā, pa kuru tu dosies uz tikšanos ar studiju draugiem.

Kā politisko varu maiņa ietekmēja dzīvi cilvēkiem, kuri dzīvoja tagadējās:

- Vidzemes;
- Kurzemes–Zemgales;
- Latgales novadu teritorijā?

Piemērs, **Latgale** (pirmo reizi vārdu “Latgale” lietoja 1900. gadā Latgales kultūras darbinieks Francis Kemps).

| Laiks     | Kurā valstī ietilpa?<br>Administratīvā vienība                                            | Raksturīgās iezīmes pārvaldē, izglītībā,<br>religijā, sadzīvē                                                                                                                                                                                                             | Interesanti fakti                                                                                                                                                                              |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1561–1629 | Polijas–Lietuvas valsts<br>1566. – Pārdaugavas<br>hercogiste.                             | Amatpersonas iecēla Polijas– Lietuvas<br>karalis. Amatpersonas pārsvarā bija<br>lietuvieši un poļi.<br>Trešdaļa ienākumu bija jāatdod<br>Polijas–Lietuvas valstij.<br>Likumā “Sigismunda II Augusta<br>privilēģija” ir noteiktas muižnieku tiesības<br>uz dzimtcilvēkiem. | Hercogistei piešķīra ģerboni –<br>sudraba grifu uz sarkana fona.<br>Grifs ir putns. Ģerbonis bija ņemts<br>no pirmā Pārdaugavas hercogistes<br>pārvaldītāja Jana Hodkeviča<br>dzimtas ģerboņa. |
| 1629–1772 | Polijas–Lietuvas valsts<br>Poļu Vidzeme.                                                  | No 1677. līdz 1831. gadam Latgalē<br>likumdošana bija pilnībā tāda pati kā<br>Lietuvā, bet līdz 1840. gadam – daļēji<br>tāda pati.                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                |
| 1772      | Polijas pirmās dalīšanas<br>rezultātā iekļāva Krievijas<br>Impērijas Polockas<br>gubernā. |                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                |

- Salīdzini savu pārskata tabulu ar klasesbiedru tabulām!
- Iekrāso vienā krāsā kopīgās iezīmes!
- Ar citu krāsu iekrāso atšķirīgās iezīmes!
- Analizējiet atšķirīgās iezīmes!
- Kāpēc radās atšķirības? Ja nepieciešams, veiciet precizējumus tabulā!
- Izmantojot pārskatu, uzrakstiet secinājumus par pārmaiņām no 16. līdz 18. gadsimtam:
  - ✓ pārvaldē;
  - ✓ reliģijā;
  - ✓ iedzīvotāju etniskajā sastāvā;
  - ✓ izglītībā;
  - ✓ dzīvē pilsētās un laukos!
- Sagatavo un izdod laikrakstu! Darbā izmanto ceļojuma dienasgrāmatu!
  - ✓ Izstrādā avīzes veidošanas un vērtēšanas kritērijus tā, lai lasītājs spētu iepazīt 16.–18. gadsimta cilvēku dzīvi!
  - ✓ Izmantojot avīzes veidošanas un vērtēšanas kritērijus, izveido avīzi!
  - ✓ Izveidojiet klasē avīžu izstādi!
  - ✓ Uzraksti recenziju par citas grupas avīzi! (Recenzija ir kritisks vērtējums.)
  - ✓ Iepazīsties ar 2 recenzijām par savas grupas avīzi! Pārrunā šīs recenzijas ar recenziju autoriem!
- Izpētot avīžu rakstus izstādē, uzraksti vai apspried secinājumus par
  - ✓ Polijas–Lietuvas,
  - ✓ Zviedrijas,
  - ✓ Krievijas

atstāto mantojumu Vidzemē, Kurzemē–Zemgalē un Latgalē! Secinājumus pamato ar konkrētiem faktiem!